

Program Tanıtımı: “Modern Çağda Peygamberi Bulmak, Siyer Bize Ne Anlatıyor?”

Fethullah ZENGİN*

İslam Medeniyeti bir ilim medeniyetidir. İman eden her insanın eğitimini birincil vazife olarak gören Hz. Peygamber'in bu tutumu, tüm İslam tarihi boyunca pek çok eğitim kurumunun ve ortamının şekillenmesine kaynaklık etmiştir. Bu bağlamda, camiler, medreseler, tekkeler, âlimlerin evleri ve daha pek çok mekân birer ilim merkezi olarak faaliyet icra etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de “ilim” kavramı ile öncelikle vahiy kastedilmiş, sonraki dönemde ise, vahyin anlaşılmasına ve yaşanmasına katkısı nedeniyle Hz. Peygamber'in hadisleri bu kavramın öncelikli anlamı haline gelmiştir. Hakikaten Kur'an'ın anlaşılması söz konusu olduğunda Hadis-i Şeriflerin ve Hazreti Peygamberin mücadelesinin seyrini ayrıntılarıyla takip ettiğimiz Siyer'in özel bir önem arz ettiğini görmekteyiz. Bu sebeple, Siyer öğretimine çok erken bir dönemden itibaren hak ettiği önem verilmiştir. Nitekim sahabeden Sa'd b. Ebi Vakkas “Biz Kur'an'dan bir sure öğretir gibi çocuklarımıza siyer öğretdik” demiştir.¹ Prof. Dr. Mahfuz Söylemez'in girişimi ve koordinatörlüğü, Malatya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı İhsan Gençay'ın organizatörlüğü ve Hamid Süha Hotar sekreterliğinde başlatılan, “Modern Çağda Peygamberi Bulmak: Siyer Bize Ne Anlatıyor?” projesi, bu geleneğin günümüzdeki bir devamı olarak değerlendirilebilir.

Siyer ilmini öğrenmeyi önemli kılan pek çok sebep vardır. Şüphesiz bunlardan en önemlisi bir örnek şahsiyet ve model olarak Resulullah'ı (s) tanımak-

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ABD.

¹ ŞAMİ, Muhammed b. Yusuf es-Salihî, Sübülü'l-Hüda ve'r-Reşâd fi Sireti Hayri'lîbâd, I-XII, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut-1993, IV-10.

tır. Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle "Allah'ın peygamberinde, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnek (usvetu'n-hasenetun) vardır."² Elbette bu örneklik zamanlar üstü bir nitelik taşımaktadır. İşte söz konusu proje, bu niteliğin bir gereği olarak "*Modern Çağda Peygamberi Bulmak: Siyer Bize Ne Anlatıyor*" başlığını taşımaktadır.

Proje çerçevesinde Türkiye'de siyer alanında ihtisas sahibi bilim adamları iki haftada bir Malatya'da Sanat Merkezi Konferans Salonunda dersler sunacaklardır. Bilim adamlarının seçiminde, bazı hususiyetlerin nazar-ı itibara alındığı anlaşılmaktadır. Bunlardan birincisi ihtisas alanının Siyer/İslam tarihi olması veya bu alana katkı sağlayacak bazı çalışmalarının olmasıdır. İkinci olarak, projeye katkı sunan ilim adamları, akademisyen kimlikleri ile temayüz etmişlerdir. Bu bakımdan, akademik camia dışından siyer uzmanlarının bu projeye dâhil edilmediği görülmektedir. Projenin dikkat çeken bir diğer özelliği ise Tanıtım ve değerlendirme panelleri hariç tutulacak olursa her dersi farklı bir hocanın sunacak olmasıdır. Projeye dahil olan hocalardan hiçbirisi iki ders sunumu gerçekleştirmeyecektir.

8 Ekim 2016 tarihinde başlayıp, 20 Mayıs 2017 tarihinde değerlendirme paneli ile sona erecek olan bu proje, Hz. Peygamber'i ve mücadelesini tanımak, O'nun getirdiği mesajı derinden kavramak noktasında ilim taliplerine faydalı olma amacı taşımaktadır. Proje iki yıllık bir zaman diliminde tamamlanacaktır. Birinci yılda, İslam davetinin Mekke dönemi çeşitli yönleriyle incelenecektir. Bu bağlamda, İslam öncesi dönemden Resulullah'ın hicretine kadar olan zaman dilimi ele alınacaktır. Medine dönemi ise sonraki yılın projesi olarak planlanmaktadır.

Projenin aynı zamanda tanıtımı mahiyetinde de olan başlangıç Panelinin ardından Doç. Dr. Şaban Öz'ün siyer kaynaklarını tanıtacağı ve siyer ilmindeki ağırlığını tartışacağı ilk ders yapılacaktır. Akabinde Yrd. Doç. Dr. Şevket Kotan bu dersin devamı mahiyetinde Kur'an ve Hadis'in Siyer ilmine kaynaklığı konusunu ders müdavimleri ile paylaşacaktır.

Resulullah'ın yaşadığı dönemin çeşitli yönleri ile bilinmesinin Siyerin anlaşılması açısından önemi izahtan varestedir. Bu ihtiyaca binaen sonraki iki ders bu konuya ayrılmıştır. Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez "*Cahiliye; Kur'an'ın İndiği Tarih I*" isimli dersinde Mekke toplumunu idari, dini, iktisadi vs. yönleriyle tanıtacak, Prof. Dr. Şinasi Gündüz ise Arap putperestliği, kaynakları ve toplumsal yapıya tesirleri üzerinde duracaktır. Bu konulardan sonra İslami

² Ahzâb 33/21.

dönem öncesi son konu Yrd. Doç. Dr. Fethullah Zengin tarafından sunulacak olan ve Hz. Peygamber'in risalet öncesi hayatını inceleyen ders olacaktır.

Prof. Dr. Cemalettin Erdemci'nin vereceği ders ile birlikte Hz. Muhammed'in peygamberlik dönemine ilişkin incelemeler de başlayacaktır. Bu derste hem risaletin başlangıcı hem de ilk ayetlerin tahlili yapılacaktır. Prof. Dr. Mehmet Azimli bu projeye İlk Müslümanların öne çıkan hususiyetleri ve İslam'ı neden seçtiklerine dair analizleri ile katkı sunacaklardır. Yine Prof. Dr. İhsan Süreyye Sırma'nın Daru'l-Erkam'ın İslam'ın ilk yıllarındaki rolü ve tebliğdeki önemine dair yapacağı ders de İslami tebliğin başlangıç aşamasına dair önemli tespitler yapacaktır.

Prof. Dr. Salih Arı'nın İslam'a karşı çıkanlar ve nedenlerine dair vereceği ders bir anlamda Mekke tebliğinin yeni bir aşamasını, münazara ile başlayıp işkencelere varan tavırlarını irdeleyecektir. Bundan sonraki dersler de Müşriklerin bu sert tepkileri ve Müslümanların verdiği karşılıkları ders katılımcılarına aktaracaktır. Prof. Dr. Ünal Kılıç bir savunma biçimi olarak Mekke'deki kardeşlik antlaşmasını, Prof. Dr. Hanefi Palabıyık Müşriklerin ambargosunu ve doğurduğu sonuçları Mekke döneminin önemli dönüm noktaları olarak ele alacaktır. Yaptığımız mantıksal ayırmda son konu ise Prof. Dr. Levent Öztürk'ün sunacağı Habeşistan hicreti olacaktır. Bu derste işlenecek bilgiler Müslümanların Hristiyanlarla ilk karşılaşmaları olması açısından da önemlidir.

Sonraki haftalarda peş peşe işlenecek üç ders Hz. Peygamber'i daha yakından tanımak açısından önem taşımaktadır. Prof. Dr. Rıza Savaş Resulullah'ın tebliğ yöntemleri üzerinde dururken Prof. Dr. Adnan Demircan Hz. Peygamber'in İbadetin hayatı hakkında katılımcıları bilgilendirecektir. Bu bölümün son konusu ise Prof. Dr. Adem Apak tarafından yapılacak olan Hz. Peygamberin Mekke'deki sosyal ilişkileri hakkındaki ders olacaktır.

Projenin son dersi ise açılıştaki olduğu gibi bir değerlendirme paneli olacaktır. Bu panelde Mekke döneminin karakteristik özellikleri yıl boyunca elde edilen veriler ışığında analiz edilerek katılımcılara aktarılacaktır. Değerlendirme panelinin Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez, Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, Prof. Dr. Salih Arı ve Prof. Dr. Adnan Demircan'ın katılımıyla gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Günümüz Müslümanlarının, İslam dinini öğrenmek konusunda yeni imkânlarla sahip olduklarını memnuniyetle müşahede etmekteyiz. Bu çerçevede, bilgiye erişimin kolaylaşması, bilginin paylaşım kanallarının çeşitlenmesi, resmi örgün eğitim kurumlarında dinimizin öğretimi konusunda verilen derslerin nicelik ve nitelik bakımından artmasının yanı sıra çeşitli sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları bu imkânlar kapsamında zikredilebilir. Kanaatimizce bu imkânların güzel sonuçlar verebilmesi için, ilim taliplerinin ilgisi ve şevkinin

sürekliliğinin yanı sıra ilim adamlarının rehberlikleri belirleyici olacaktır. PROJE, bu iki unsuru bir araya getirme konusundaki başarısı ile dikkat çekmektedir. Bu bağlamda programa katılan ilim taliplerinin, Siyer konusunda iyi birer okuyucu olduklarını, pek çok meseleyi tahkik etmek konusunda son derece istekli göründüklerini, programın şimdiye kadar olan bölümlerinde bizzat müşahede etme imkânı buldum. Bu nitelikli talebe kitlesine rehberlik eden hocalarımızın da, ehliyetleri, gayretleri ve fedakârlıkları ile programın başarılı bir şekilde tamamlanacağına dair umudu güçlendirdiğini düşünüyorum.

Proje Koordinatörü Prof. Dr. M. Mahfuz Söylemez, Proje'nin amaçlarını şu şekilde ifade etmektedir: *"Siyer'i akademik usullere uygun bir biçimde derinlemesine ele almak; Siyer'i akademi dışında da geniş kesimlere ulaştırmak; aynı alanda çalışan farklı bilim adamlarının ortak bir çaba içine girmelerini sağlamak, örgün öğretimin dışında yaygın öğretimin imkânlarından da faydalanmak ve yerel yönetimler ile akademik camianın işbirliğine katkı sunmaktır."*

Proje, Siyer alanında Türkiye'deki birikimden istifade etmesi; her dersin o konuda uzman bir akademisyen tarafından sunulmasının planlanması, konuya ilgili katılımcıların seçimi ve motivasyonu sağlaması bakımından son derece başarılı görünmektedir. Bu bakımdan, Siyer konularının kapsamlı ve derinlikli ele alınabileceği bir vasat oluşturmasıyla söz konusu çalışmanın, bütün yıla yayılmış bir bilgi şöleni olduğu ifade edilebilir.

Geniş bir kitleye hitap eden ve çeşitli hedefleri gerçekleştirmek için halen devam etmekte olan Proje; Siyer alanındaki ilgilerin, sağlam ve temellendirilmiş bilgi ile buluşmasını sağlaması bakımından önemlidir. Proje süreci tamamlandığında uzun zaman diliminde çok sayıda ilim adamının ve talebesinin emeklerinin güzel bir meyvesi olarak ortaya çıkması planlanan kitap çalışması, daha geniş kitlelere ulaşmak ve yardımcı olmak imkânını doğuracaktır. Bu sayede Proje, hem Malatya'nın bir ilim-kültür şehri olarak sahip olduğu zenginliğe katkı sağlayacak, hem de ülke çapında Hz. Peygamber'i tanıma çabası içinde olan insanımıza rehberlik edecektir.

Proje boyunca takip edilecek ders başlıkları, tarihleri ve Kimin tarafından sunulacağı ise yandaki sayfada tablo halinde sunulmuştur:

Ders	Tarih	Konu	Öğretim Üyesi
1	8 Ekim 2016	PANEL: Modern Çağda Peygamberi Bulmak: Siyer Bize Ne Anlatıyor	Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ Prof. Dr. İhsan Süreyya SIRMA Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ
2	22 Ekim 2016	Siyer Metodolojisi ve Kaynakları Üzerine	Doç. Dr. Şaban ÖZ
3	5 Kasım 2016	Arap Tarihi Temelinde Siyer Kaynağı Olarak Kur'an (Kur'an-Siyer İlişkisi)	Yrd. Doç. Dr. Şevket KOTAN
4	19 Kasım 2016	Cahiliye; Kur'an'ın İndiği Tarih I (İdari, ekonomik, kültürel ve dini hayattan kesitler)	Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ
5	3 Aralık 2016	Cahiliye; Kur'an'ın İndiği Tarih II (Arap Paganizmi)	Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ
6	17 Aralık 2016	Peygamberliğinden Önce Hz. Muhammed	Yrd. Doç. Dr. Fethullah ZENGİN
7	31 Aralık 2016	Risaletin Başlaması İnen İlk Ayetler ve Tahlili	Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ
8	14 Ocak 2017	İlk Müslümanlar ve İslam'ı Seçme Nedenleri	Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ
9	28 Ocak 2017	Daru'l-Erkam'ın İslam Tebliğindeki Yeri	Prof. Dr. İhsan Süreyya SIRMA
10	11 Şubat 2017	İslam'a Karşı Çıkanlar ve Nedenleri	Prof. Dr. Salih ARI
11	25 Şubat 2017	Mekke Dönemi Kardeşlik Antlaşması ve Nedenleri	Prof. Dr. Ünal KILIÇ
12	11 Mart 2017	Abluka ve Sonuçları	Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK
13	25 Mart 2017	Habeşistan'da İslam (Hristiyanlarla İlk Karşılaşma)	Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK
14	8 Nisan 2017	Hz. Peygamber'in Mekke'deki Tebliğ Faaliyetleri (Davet Yöntemi)	Prof. Dr. Rıza SAVAŞ
15	22 Nisan 2017	Hz. Peygamber'in Mekke'deki İbadet Hayatı (Namaz vs.)	Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN